

مردی که نامش در ابتدای همه تقویم ها و سالنامه ها هست

دکتر ایرج ملک پور در مجله نوروزی خبرانلاین پاسخگوی پرسش های همگانی درباره تقویم شمسی شد.

دکتر ایرج ملک پور در مجله نوروزی خبرانلاین پاسخگوی پرسش های همگانی درباره تقویم شمسی شد. صفحه آغازین تقویم ها را که باز می کنی جمله ای نوشته شده است: «بر اساس استخراج دکتر ایرج ملک پور». نام او برای همه ما آشناست. اگر چه کمتر در رسانه ها دیده شده و می شود. سال 86 سال تلخی برای او بود. چرا که در خبرها شنیده شد او را از دانشکده ژئوفیزیک دانشگاه تهران کنار گذاشتند. دکتر ایرج ملک پور از استادان برجسته نجوم و استخراج تقویم در ایران بوده و هست. در سال 1379 پس از دو دهه تلاش ها و حضور علمی او در مرکز ژئوفیزیک دانشگاه تهران هیئت دولت از او خواست تا استخراج تقویم ایران را به طور رسمی برعهده بگیرد.

او علاوه بر استخراج تقویم ایران، تقویم مالدیو، سریلانکا، برمه و برونئی را هم به درخواست این کشورها تنظیم می کند. همچنین ارتش فرانسه برای تنظیم تقویم اوقات شرعی سربازان مسلمانش از وی کمک گرفته است. یکی از آثار مشهور او «تقویم 5000 ساله هجری شمسی» است که در آن وقایع تاریخ ایران را به هجری شمسی تبدیل کرده است. پرسش های مرسوم بسیاری از مردم درباره تقویم و مشخص کردن ساعت سال تحویل و ایام سال بهانه گفت و گوی نوروزی گروه تاریخ خبرانلاین شد.

مبنای تقویم ایران هجری شمسی است ؟ چرا؟

برای بررسی تقویم از دوره مداری اجرام سماوی به عنوان واحد زمان استفاده می شود که بیشتر دوره های زمانی تعیین شده مربوط به ماه و خورشید است. تقویمی که از محاسبه دوره مداری ماه استخراج می شود، تقویم قمری و تقویمی که از محاسبه دوره مداری حرکت ظاهری یک سال خورشید استخراج می شود، تقویم شمسی نام دارد. مبدا سال در اکثر تقویم های کشورهای مختلف جهان قراردادی است. برخی از تقویم ها مثل تقویم ترکی - مغولی از هر دو دوره مداری ماه و خورشید استفاده می کند که به نام تقویم خورشید - قمری موسوم است. همچنین در تقویم ایرانی از هر دو تقویم قمری و شمسی استفاده می شود اما تقویم هجری شمسی، تقویم رسمی ایران بوده و تمام مصوبات رسمی کشور بر مبنای تقویم شمسی است.

تاریخچه باستانی تقویم ایران به چه دوره ای برمی گردد؟

در سال 458 هجری شمسی این قوانین تعیین تقویم به دستور ملک شاه سلجوقی در تقویم «جلالی» تدوین شد اما قبل از آن لحظه تحویل سال به این صورت نبود؛ آغاز بهار و آغاز پاییز بسیار اهمیت داشت و جشن ها و مراسم خاصی در میان ایرانیان باستان بر پا می شده است.

همچنین قبل از این دوره تقویم ما 365 یا 366 شبانه روزی بوده به طوری که 12 ماه 30 روزه استفاده می شده و پنج یا شش شبانه روز اضافی برای پاسداشت جشن های نوروزی بوده یعنی از روزهای 24 اسفند ماه عید نوروز شروع می شد و اول فروردین مردم به سر کار می رفتند و در آن زمان بدون محاسبه لحظه تحویل سال به طور قراردادی از قاعده کبیسه نظیر آنچه در مورد تقویم میلادی صادق است، استفاده می شد.

نحوه محاسبات تقویم ما چگونه است و چقدر دقیق انجام می شود؟

همان طور که برای محاسبه زمان حرکت یک جسم متحرک نیاز به نقطه مبدأ داریم که بدون آن دوره حرکت دقیقاً به دست نمی آید برای تعیین حرکت خورشید نیز باید از نقطه مبدایی تحت عنوان نقطه اعتدالین استفاده کنیم. نقطه اعتدالین یا دایره البروج به هر یک از دو نقطه تقاطع مسیر ظاهری سالانه خورشید با استوای سماوی (امتداد استوای زمین تا آسمان شب) گفته می شود که شامل اعتدال فروردین (بهاری) و اعتدال مهر (پاییزی) است.

در دو نیمکره، فصول برعکس هم هستند مثلاً اعتدال بهاری در نیمکره شمالی مقارن با اعتدال پاییزی در نیمکره جنوبی است که بنابراین مبدأ حرکت برای محاسبه زمان حرکت خورشید نقطه اعتدال فروردین نیمکره شمالی است. از این لحظه محاسبات شروع

می‌شود و زمانی که خورشید دوباره به این نقطه برسد (از مبدأ تا مبدأ) یک دور گردش آن تمام و سال جدید آغاز می‌شود.

لحظة تحویل سال و روز اول فروردین را در تقویم‌ها چگونه محاسبه می‌کنند؟

لحظة تحویل سال همان لحظة رسیدن خورشید به مبدأ حرکت آن است که نقطة اعتدال فروردین می‌باشد و طبق محاسبات هرگاه فاصله خورشید از نقطة اعتدالی، برابر با صفر شود، سال تحویل می‌شود. سال بیش از 365 شبانه‌روز است و روز 29 اسفند هر سال فاصله خورشید از نقطة اعتدال محاسبه می‌شود. برای چند روز بعد هم حساب می‌شود که هر بار برابر صفر شود. همچنین اگر لحظة تحویل سال بعد از لحظة ظهر (حدود 12 و 7 دقیقه) باشد فردای آن، روز اول فروردین است. به دلیل نوع محاسبه و استفاده از لحظة تحویل سال در تقویم هجری شمسی، این تقویم در میان 40 تقویم موجود در جهان به عنوان دقیق‌ترین تقویم مطرح است.

/